

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Коста Димитров Костов, дм

Медицински институт – МВР, София

ОТНОСНО: дисертационният труд на д-р Владина Мирославова Димитрова-Кирилова, за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ по медицина в област на висше образование 7. „Здравеопазване и спорт“, професионално направление 7.1. „Медицина“, научна специалност „Професионални болести“ в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна, на тема „Професионална предиспозиция при асимптомни инсулти“ с научен ръководител проф. Веселинка Димитрова Несторова, д.м.

Съгласно Заповед № Р-109-37/25.01.2023 г. на Ректора на МУ – Варна и на основание Протокол № 1/26.01.2023 г. от първото заседание на Научното жури съм определен за член на Научно жури на дисертационния труд на д-р Владина Димитрова-Кирилова.

Д-р Владина Мирославова Димитрова-Кирилова е родена през 1988 г. в град Добрич, където завършва средното си образование през 2007 г. През 2013 г. завършва с отличие МУ – Варна като „магистър“ по специалността „Медицина“, а през 2021 г. придобива специалност по „Нервни болести“.

Професионалният път на д-р Димитрова започва през октомври 2013 г. като лекар към ЦСМП – Варна, филиал Долни чифлик, където работи до м. май 2015 г. През м. юни 2015 г. е назначена като лекар-специализант във Втора неврологична клиника на УМБАЛ „Св. Марина“ ЕАД – Варна. Своята академична кариера започва през 2017 г., когато след спечелен конкурс става редовен асистент към УС „Професионални заболявания“, а през 2018 г. след успешно положен изпит е зачислена като докторант, в редовна форма на обучение, в докторска програма „Професионални заболявания“ към УС „Професионални болести“, Катедра „Оптометрия и професионални болести“, МУ - Варна, в професионално направление 7.1 Медицина.

Д-р Владина Димитрова преподава „Професионални болести“ на българоезични и англоезични студенти по медицина в МУ- Варна, както и „Нервни болести“ на студенти по кинезитерапия и логопедия. Има участия в редица квалификационни тематични курсове за следдипломно обучение: Законова база, регламентираща обучението на докторанти; Методика на научноизследователската работа; Етика на научните изследвания; Статистически методи за обработка и представяне на данни; Комуникативни техники и презентационни умения и др. Д-р Димитрова е член на Българския лекарски съюз, Българското дружество по неврология и Европейската организация по инсулти.

Представеният ми за становище дисертационен труд е съобразен с всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав на Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на МУ-Варна. Дисертационният труд на д-р Димитрова е представен на 122 страници и съдържа 21 фигури и 17 таблици. Структурата му включва: съдържание (2 стр.), съкращения (1 стр.), въведение (1 стр.), литературен обзор (41 стр.), цел и задачи (1 стр.), работни хипотези (1 стр.), материал и методи (2 стр.), собствени резултати (23 стр.), обсъждане (8 стр.), заключение (1 стр.), изводи (1 стр.), приноси (1 стр.), литература (25 стр.), свързани с дисертационния труд публикации и участия в научни форуми (1 стр.) и приложения (7 стр.). Структурата е според изискванията, посочени в Правилника за развитие на академичния състав на МУ-Варна.

Темата на дисертационния труд е изключително актуална тъй като е свързана със социално значимо заболяване – мозъчно съдовата болест, която е на едно от първите места като причина за инвалидизация и смъртност, включително и сред работоспособното население. В последните години с развитието на невроизобразяващите методи и магнитно-резонансната томография стана възможно откриването на някои клинично непроявени форми на заболяването – т.н. асимптомна, „тиха“ мозъчно-съдова болест (АМСБ). Именно към рисковите фактори за поява на тези скрити форми на заболяването д-р Димитрова е насочила своето научно изследване. Професионалните рискови фактори са неизменна част от живота на работника, като те въздействат продължително и с висока интензивност. Ранното откриване на мозъчно-съдовата болест и познаването на рисковите фактори са от основно значение за превенцията на клинично проявените

мозъчни инсулти. Ето защо изучаването на тяхното вредно въздействие, включително и ролята им в развитието на асимптомните форми на мозъчно-съдовата болест е толкова важно и актуално.

Литературният обзор е представен подробно и информативно, базиран е на 507 литературни източника, от които 10 на кирилица и 497 на латиница, като 60% от цитиранията са от последните 10 г. В обзора д-р Димитрова показва добра осведоменост по отношение рисковите фактори за асимптомните исхемични нарушения на мозъчното кръвообращение. Обобщила е литературните данни относно влиянието на неизменяемите и изменяемите съдови рискови фактори при асимптомните нарушения. Подробно е анализирала информацията относно влиянието на професионални фактори като стрес, физическо натоварване, продължително работно време, работна поза и др. върху заболяемостта от асимптомни инсулти. Проучила е научните съобщения относно ефекта на работните фактори върху изменяемите рискови фактори за МСБ.

На базата на задълбоченият и изчерпателен анализ на литературните данни, докторантката адекватно формулира целта на дисертационния труд а именно - „Да се проучи ролята на професионалните фактори в развитието на асимптомни исхемични нарушения на мозъчното кръвообращение при пациенти в трудоспособна възраст“.

За изпълнение на тази цел докторантката си е поставила шест конкретни задачи и са формирани пет работни хипотези. Задачите и хипотезите са логично формулирани и съответстват на целта на проучването.

Обект на изследването са общо 151 пациенти, разделени в две групи. Първата група се състои от 41 пациента, със съдови рискови фактори, без анамнестични и клинични данни за мозъчен инсулт или ТИА, с наличие на магнитно-резонансни промени доказващи наличие на асимптомна мозъчно-съдова болест. Втората група включва 110 пациента, със съдови рискови фактори, без анамнестични и клинични данни за мозъчен инсулт или ТИА, без наличие на магнитно-резонансни промени. При участниците е проведено клинично изследване, уточнени са съдовите и поведенческите им рискови фактори (чрез медицинска документация и анкета), снета е подробна професионална анамнеза (чрез попълване на анкета). За целите на проучването са проведени лабораторни и невроизобразяващи изследвания (магнитно-резонансна томография). Използвани са оценъчни скали: The

Workplace Stress Scale (WSS); за когнитивно увреждане - Montreal Cognitive Assessment Test (MoCA); за тежест на депресия - Patient Health Questionnaire-9 (PHQ-9).

Избраните статистически методи дават пълна и достоверна оценка на данните, съобразно целта на представеното проучване.

Дисертантката добре е синтезирала и онагледила с таблици и фигури разпределението на пациентите в двете групи и получените резултати.

Обработката на данните от демографските и общите данни за пациентите не показва статистически значимо различие между двете групи. Такова се наблюдава единствено от отношение на средната възраст, като тя е по –висока в групата с МРТ изменения.

Получените резултати показват, че хипертоничната болест, захарния диабет и исхемичната болест на сърцето са в корелация с наличието на МРТ промени и обуславят по-висок риск. Установява се корелационна връзка между по-дългия трудов стаж, по-дългата работна седмица, длъжността, работата на открито и наличието на МРТ промени. Изчислява се по-висок риск за МРТ лезии при трудов стаж между 20-30г. и 31и 40 г., в сравнение с пациентите, с трудов стаж 10-20 год. Групата с МРТ лезии показва статистически значим по-висок среден брой работни часове, като работна седмица >55 часа повишава риска от асимптомни лезии. Най-голям брой от професионалните фактори (трудов стаж, часове/седмично, работна поза, тежест на труда) се свързват с наличието на хипертонична болест. Наличието на органични разтворители, газове, шум и вибрации в работната среда статистически значимо корелира с данните за МРТ промени. При пациентите с МРТ промени се изчисляват значимо по-високи стойности от Стрес-скалата и по-високите стойности са показател за повишен риск от МРТ лезии. Не се открива статистически значима разлика между двете групи по отношение резултатите от МоСА-теста, т.е. промените в когницията.

Дискусията върху получените резултати подчертава тяхната значимост, като ги сравнява с други проучвания в световната литература. В заключение са обобщени най-важните резултати от проучването. Синтезирани са осем ясно формулирани изводи, които кратко и точно дават обобщена информация за резултатите от проведеното проучване и отговарят напълно на поставените цел и задачи. Дисертантката ясно е посочила приносите на

дисертационния труд - четири с оригинален характер и четири с потвърдителен характер.

С темата на научния труд са свързани три пълнотекстови публикации в български периодични издания, в две от които д-р Димитрова е първи автор и 5 участия в научни форуми.

Авторефератът е структуриран в съответствие с изискванията, като съдържанието му съответства на дисертационния труд. Представени са 10 таблици, 16 фигури и 5 приложения, за онагледяване на получените от научното изследване резултати.

Заключение

Дисертационният труд на д-р Владина Мирославова Димитрова е добре структурирано, отлично проведено и анализирано научно изследване върху влиянието на неизменяемите и изменяемите съдови и професионални рискови фактори при асимптомните форми на мозъчно съдова болест доказана чрез магнитно резонансна томография. Същият съдържа резултати и заключения с оригинален принос в науката и отговаря на всички изисквания на Закона за развитие и академичния състав на Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на МУ-Варна.

Дисертационният труд показва, че д-р Димитрова притежава задълбочени теоретични и клинични познания, и демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на стойностни научни изследвания, поради което убедено гласувам положително за присъждане на научно образователната степен „доктор“ на д-р Владина Мирославова Димитрова-Кирилова.

09.03.2023 г.

доц. д-р Коста Костов, дм

